

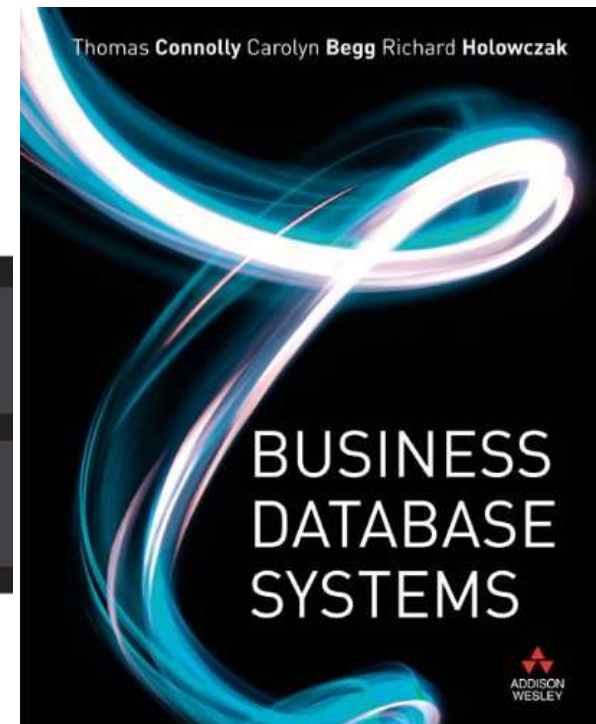
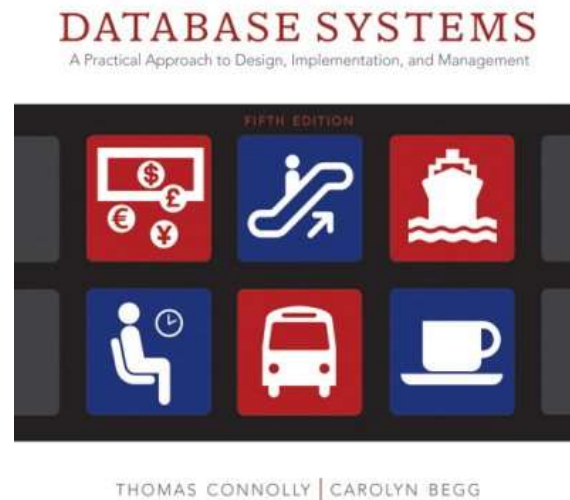
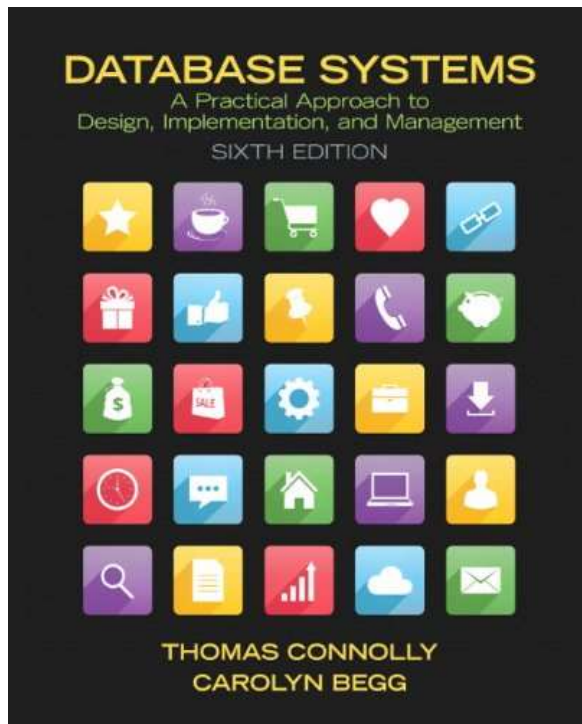
Prof. Dr. Ermir Rogova

Të dhënat e korporatave dhe menaxhimi i databazave

Pjesa 1

Literatura

Hyrje

- ▶ Teknologjia e databazave ka evoluar shpejt këto tri dekadat e fundit
- ▶ Shumë sisteme të specializuara të databazave (orientuar në objekte, hapsinore, multimediale, etj) kanë gjetur përdomin substancial në komunitetet shkencore dhe ingjinierike
- ▶ Megjithatë, sistemet relacionale (tabelore) mbetin teknologjia dominuese e databazave për ndërmarrjet biznesore

Menagjimi i databazes

- ▶ Komponenti themelor në databazen relacionale është atributi ose kolona
- ▶ Kjo është njësia më e vogël që ka kuptim në botën reale, p.sh. Emri, mbiemri, etj.
- ▶ Një grup artikujsh që kanë lidhje ndër vete trajtohen si një njësi dhe quhen *record* (shënim), rresht apo tuple
- ▶ Një koleksion rreshtash të një lloji formon tabelën
- ▶ Databaza është një objekt më kompleks. Është një koleksion i tabelave të ndërlidhura të llojeve të ndryshme.
- ▶ Motivimi për përdorimin e databazave është aftësia e saj për të siguruar qasje shumë përdoruesëve , integrimi i të dhënave, qasje më e lehtë në to dhe me pak redundance (duplikim i panevojshëm)

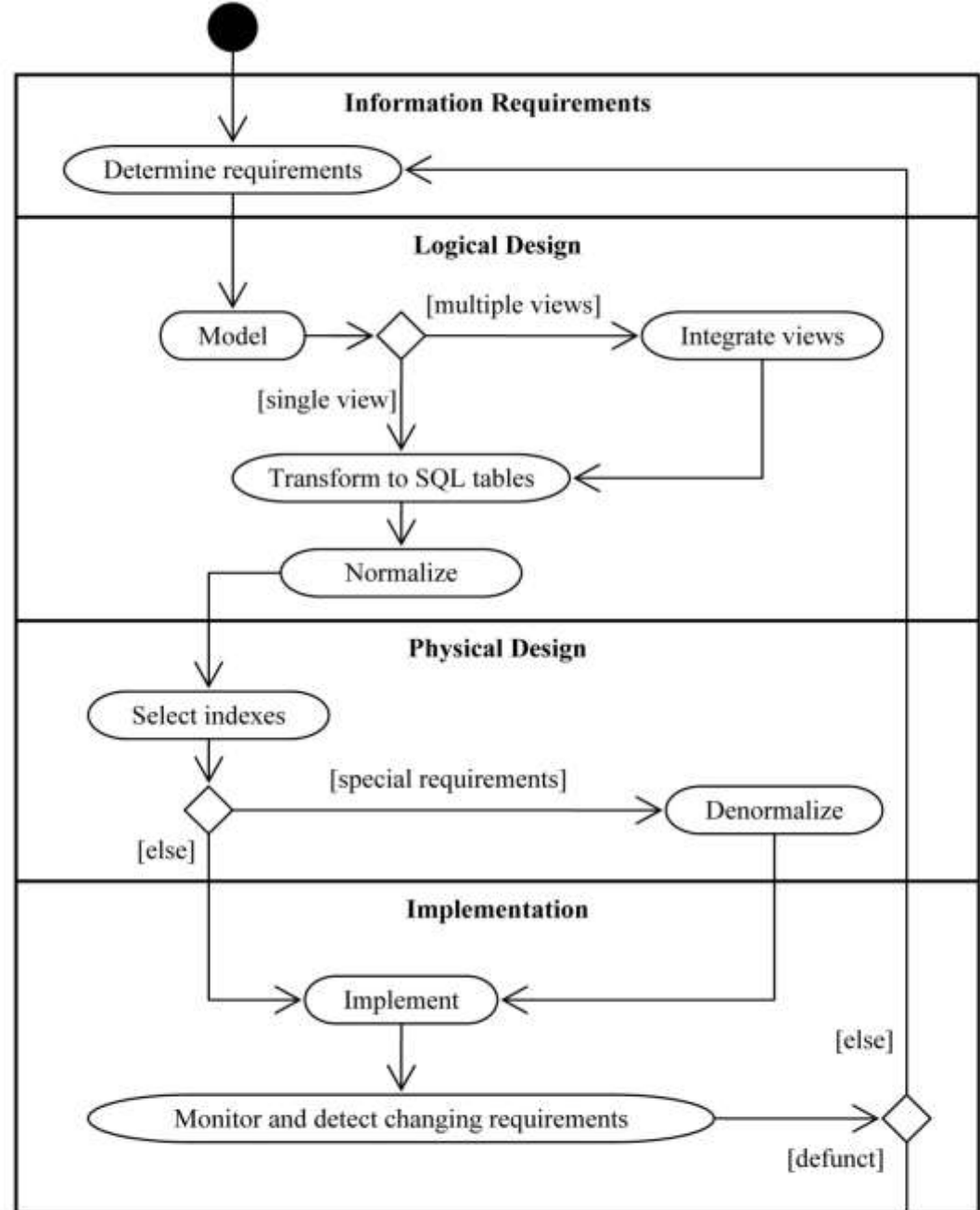
Sistemi i menagjimit të databazave (DBMS)

- ▶ Sistemi i menagjimit të databazave është një sistem sofverik i përgjithshuar për manipulimin e databazave
- ▶ Ky sistem mbështet:
 - pamjet logjike (skemat, subskemat),
 - pamjen fizike (metodat e qasjes, klasteret e të dhënave)
 - gjuhën e definimit të të dhënave (DDL)
 - gjuhën e manipulimit të të dhënave (DML)
 - dhe shërbime të ndryshme si:
 - Menagjimi i transaksioneve,
 - integriteti i të dhënave
 - restaurimi pas dështimit
 - Siguria
- ▶ Sistemet relacionale të databazave sigurojnë edhe nivel të lartë të pavarshmërisë së të dhënave

Cikli jetësor i databazës

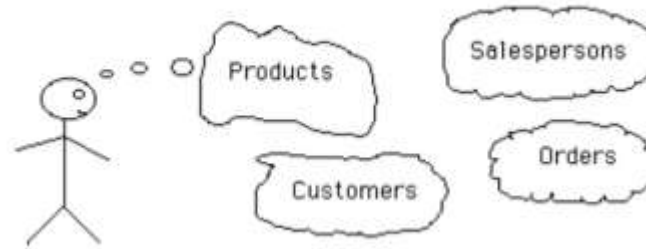
- ▶ Cikli jetësor i databazës inkorporon hapat themelor të përfshirë në:
 - dizajnimin e skemës globale të databazës logjike
 - shpërndarjen e të dhënave përmes një rrjeti kompjuterik, dhe
 - definimin e skemave lokale specifike
- ▶ Kur dizajni kompletohet, cikli jetësor vazhdon me implementimin e mirëmbajtjen e databazës

Cikli jetësor

Analiza e informacioneve

Step I Information Requirements (reality)

- ▶ Nevojat e databazes përcaktohen duke intervistuar prodhuesit dhe shfrytëzuesit e të dhënave
- ▶ Informatat e marra shfrytëzohen për të krijuar specifikacionet formale të nevojave/kërkesave
- ▶ Këto specifikacione përfshijnë:
 - të dhënat e nevojshme për procesim,
 - marrëdhëniet në mes të dhënave, dhe
 - platforma softverike për implementimin e databazës

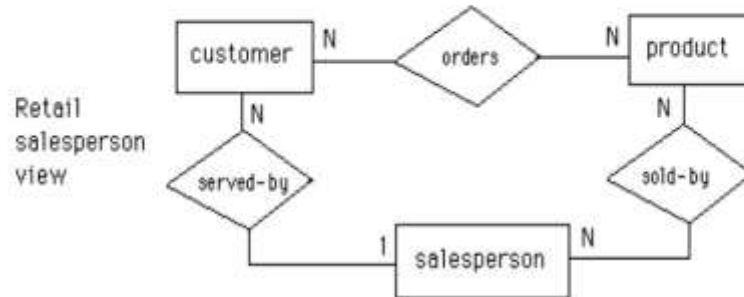
Dizajnimi logjik

- ▶ Skema globale, e cila është diagram konceptual i modelit të të dhënave.
- ▶ Ajo paraqet të gjitha të dhënat dhe marrëdhëniet në mes tyre.
- ▶ Zhvillohet duke përdorur teknika si ER ose UML
- ▶ Konstruktet e modelit duhen përfundimisht të transformohen në tabela

Modelimi konceptual

Step II Logical design

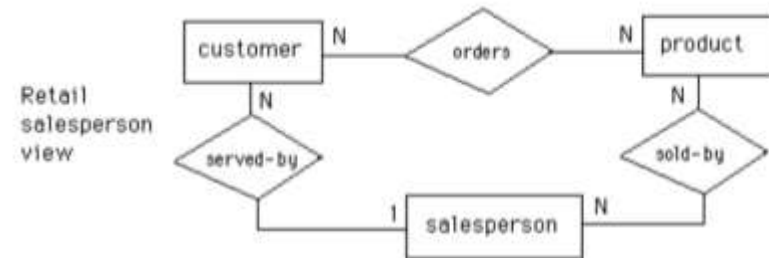
Step II.a Conceptual data modeling

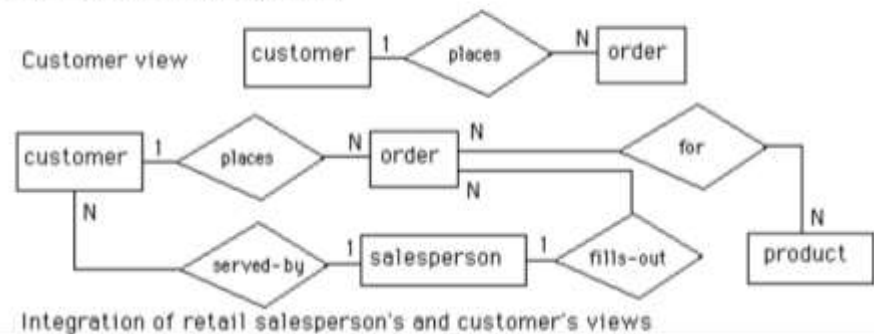
- ▶ Kërkesat analizohen dhe modelohen duke përdorur diagramet ER ose UML
- ▶ Këto përfshijnë tipare të ndryshme që do të shtjellohen më vonë, si semantika për marrëdhëniet opcionale, marrëdhëniet trinare, supertipet dhe nëntipet, etj.

Integrimi i pamjes

- ▶ Zakonisht, kur dizajni është i madh dhe më shumë persona janë të përfshirë në analizën e kerkesave, paraqiten disa pamje të të dhënave dhe marrëdhënieve në mes tyre
- ▶ Këto rezultojnë në mospërputhje për shtak të ndryshimeve në taxonomi, kontekst ose perceptim

Step II.b View integration

- ✘ Për të eliminuar redundancën dhe mospërputhjet në model, këto pamje duhen të racionalizohen dhe konsolidohen në një pamje të vetme globale.
- ✘ Integrimi i pamjes kërkon përdorimin e mjeteve të ER-it siç janë identifikimi i sinonimeve, agregacioni dhe gjeneralizimi

Transformimi i modelit ne tabela

Step II.c Transformation of the conceptual data model to SQL tables

Customer

cust-no	cust-name

Product

prod-no	prod-name	qty-in-stock

Salesperson

sales-name	addr	dept	job-level	vacation-days

Order

order-no	sales-name	cust-no

Order-product

order-no	prod-no

```
create table customer
(cust_no integer,
 cust_name char(15),
 cust_addr char(30),
 sales_name char(15),
 prod_no integer,
 primary key (cust_no),
 foreign key (sales_name)
 references salesperson,
 foreign key (prod_no)
 references product):
```

- ▶ Duke u bazuar në rregullat e paracaktuara, çdo entitet, së bashku me marrëdhëniet në mes tyre transformohet në tabela, duke eliminuar ato të panevojshmet

Normalizimi i tabelave

Step II.d Normalization of SQL tables

Decomposition of tables and removal of update anomalies.

Salesperson

sales-name	addr	dept	job-level

SalesVacations

job-level	vacation-days

- ▶ Ndodh kur në tabelat e caktuara ku një apo disa attribute mvaren nga nje apo disa attribute të tjera
- ▶ Mvarshmëritë funksionale (functional dependencies) derivohen nga modeli konceptual dhe nga analiza e kerkesave
- ▶ Ato paraqesin mvarshmëritë në mes elementeve që janë identifikatorë unikatë si dhe attributeve të entiteteve, dhe janë mjet i rëndësishëm në normalizim

Dizajnimi fizik

- ▶ Dizajnimi fizik përfshin përzgjedhjen e indeksëve (metoda të qasjes), particionimin, dhe grumbullimin e të dhënave
- ▶ Metodologjia e dizajnit logjik e thjeshtëson qasjen në dizajnimin e databazave të mëdha duke e zvogluar numrin e mvarshmërive të të dhënave që duhen të analizohen
- ▶ Integriteti i të dhënave qëndron përmes normalizimit të tabelave të krijuara kur data modeli është transformuar në model relational
- ▶ Qëllimi i dizajnit fizik është optimizimi i performancës .
- ▶ Në këtë hap mund të kemi nevojë të bëjmë edhe denormalizimin

Implementimi, monitorimi dhe modifikimi

- ▶ Kur dizajni kompletohet databaza mund të krijohet duke përdorur DDL-në e nje DBMS.
- ▶ Pastaj DML mund të përdoret për të pyetur dhe azhuruar databazën, si dhe për te vendosur indexët dhe kufizimet, si p.sh. Integriteti referencial
- ▶ Gjuha SQL përmban DDL-në dhe DML-në (*create, select*)
- ▶ Kur databaza fillon punën, monitorimi tregon se a po arrihen kerkesat e performancës
- ▶ Nëse jo, atëherë duhet të bëhen modifikime.
- ▶ Modifikime behen edhe kur kerkesat për performancë ndryshojnë
- ▶ Cikli jetësor vazhdon me monitorin, ri-dizajnim dhe modifikim

Përmbledhje

- ▶ Njohja e teknikave për modelimin e të dhënave dhe dizajnimin e databazave është e rëndësishme për praktikuesit e databazave dhe zhvilluesit e aplikacioneve
- ▶ Cikli i jetës i databazës tregon hapat e nevojshëm për qasjen metodike në dizajnimin e databazës, prej dizajnit logjik, i cili është i pavarur nga mjedisi i sistemit, deri te dizajni fizik, që bazohet në detalet e DBMS së zgjedhur për implementimin e databazës.
- ▶ Në mesin e qasjeve të ndryshme të modelimit, modelet e të dhënave ER dhe UML janë më të përdorurat sot për shkak të thjeshtësisë dhe lexueshmërisë së tyre

Pyetje?